

บทที่ ๔

วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ชีวิตที่ดีในทัศนะของสุขนิยมและประโยชน์นิยม

การศึกษาชีวิตที่ดีของมนุษย์นั้น เป็นเรื่องในปรัชญาจริยศาสตร์ที่น่าสนใจและควรที่จะให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องด้วยมนุษย์มีพร้อมทั้งปัจจัยสี่ คือเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค แต่มนุษย์เกิดความเสี่ยงและต้องการแสวงหาคำตอบต่อปัญหาชีวิตที่ดี คือชีวิตอย่างไร แนวทางความสุขของมนุษย์มีข้อบกพร่องและข้อโต้แย้งอย่างไร ด้วยเนื้อหาและการแสดงเหตุผลจากการศึกษาแนวคิดชีวิตที่ดีทางวิชาการที่ผ่านมาแล้วมีดังนี้

๔.๑ ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ตามทัศนะสุขนิยม

จากการศึกษาแนวคิดในทัศนะของสุขนิยม ยังพบว่ามีปัญหาที่อาจจะส่งผลต่อการกระทำประพฤติปฏิบัติอันเป็นสาเหตุให้พบกับความทุกข์ได้เช่นกัน ถ้ามีการกระทำที่ไม่ควรปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายก็จะส่งผลทำให้เกิดความทุกข์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ และถ้ากระทำในสิ่งที่ควรด้วยเกิดจากการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติของมนุษย์ และความเข้าใจจากความทุกข์จะนำไปสู่การแสดงเหตุผลเพื่อการมีชีวิตที่ดีของแนวคิดสุขนิยมดังนี้

๔.๑.๑ ปัญหาการให้ความสำคัญต่อวัตถุเพื่อสนองต่อความต้องการของร่างกาย

เนื่องจากมนุษย์ให้ความสำคัญต่อความสุขเพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกาย ด้วยมนุษย์อยากมีความเป็นอยู่ที่ดีสบาย อยากมีร่างกายที่สวยงามและมีสุขภาพที่ดีแข็งแรง ห่างจากโรคภัยไข้เจ็บด้วยสิ่งอุปโภคและบริโภคให้แก่ตนเองคือการดำเนินชีวิตที่ดีได้นั้น ที่มองว่าเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน ถ้ามนุษย์มีการบริโภคที่เกินความพอดี กินอยู่ด้วยอาหารจานด่วน เน้นที่ความอร่อยถูกปากด้วยทุกสิ่งถูกจัดสรรให้อย่างง่ายๆ ไม่ต้องใช้ความคิดในการตรวจสอบสิ่งที่จะบริโภคมากมายนัก จึงขาดการไตร่ตรองจากการชักชวนให้เห็นแก่ตนเองเพียงด้านเดียวเท่านั้น บางก็ตกเป็นเหยื่อหนี้สิน มีการใช้จ่ายอย่างสิ้นเปลืองเพื่อบำรุงบำเรอร่างกายอย่างเดียว ซึ่งจะทำให้มนุษย์ได้พบกับความทุกข์ได้เช่นกัน

ด้วยแนวคิดเสนอประเด็นที่ได้แย้มมองว่า การเห็นแก่ความต้องการบริโภคสร้างความมอมเมาให้กับมนุษย์ ซึ่งพบว่า มนุษย์มีกระบวนการคิดที่มีเหตุผลอย่างเป็นระบบได้ ถ้าได้รับความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพในตนเอง แต่มนุษย์มิได้ใช้เหตุผลไตร่ตรองสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคม และด้วยเหตุนี้เองทำให้ความสามารถอันมากมายของมนุษย์อาจถูกทำลายทิ้งลงไปได้จากการเสพสื่อที่ชักชวนปล่อยชีวิตไปตามกระแสให้ได้ล้มลงสัมผัสตอบสนองกิเลสในวัตถุนิยมอย่าง

มากในปัจจุบัน และด้วยสิ่งนี้เองเป็นเหตุผลให้มนุษย์ขาดการไตร่ตรองด้วยว่า การบริโภควัตถุเพียงเพื่อให้มีความสุขมากที่สุดและยาวนานที่สุดเท่านั้น

การพิจารณาสนับสนุนข้อโต้แย้งด้วยมองว่า มนุษย์สามารถที่จะทำร้ายตนเองได้จากการบริโภควัตถุเพื่อตอบสนองทางร่างกาย ที่เกิดจากการดิ้นรนแสวงหาวัตถุมาตอบสนองจนในปัจจุบันพบว่า ปัญหาโรคอ้วนได้เข้ามาสร้างความเจ็บป่วยต่อสุขภาพร่างกายของมนุษย์ที่บริโภคอาหารจนเกินความต้องการของร่างกาย เกิดความเครียดในการดำรงชีวิตที่ต้องมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล มองโลกในแง่ร้ายมากขึ้นขาดความสุข ขาดความมั่นใจในตัวเองด้วยเพราะต้องมีภาระในการดูแลรักษาตนเอง บางรายถึงกับยอมสร้างหนี้สินเพื่อสนองตอบความต้องการเพื่อรักษาร่องรอยความแก่ชราเสริมแต่งใบหน้าให้สวยดูดี แม้จะต้องยอมทนต่ออาการเจ็บปวดหรืออาจพบกับความเสี่ยงอันตรายจากการรักษาก็ตาม

ข้อบกพร่องที่พบว่า มีเหตุผลโต้แย้งแนวคิดสุขนิยมเป็นสาเหตุการทำให้มนุษย์เกิดความเคยชินต่อการบริโภคความสุขให้กับร่างกายจนเกินความพอดี และไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงถ้าจะทำให้ความสุขที่เคยได้รับลดลง หรือขาดหายไป ส่งผลให้มนุษย์ขาดความอดทน มีภาวะซึมเศร้า อารมณ์ที่แปรปรวนเปลี่ยนแปลงและโมโหหงุดหงิดได้ง่าย เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาดนำมาซึ่งปัญหาความทุกข์ใจสะสม เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง เอร็ดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ด้วยมนุษย์เกิดความเห็นแก่ตนเองมากเกินไปด้วยการอยู่อย่างสุขสบายและเคยชินกับความสุขสบายจนมองว่ากลายเป็นความจำเป็นที่จะต้องให้ได้ ซึ่งแท้ที่จริงแล้วเราอาจเป็นทาสความต้องการที่เกินความพอดีและยึดติดกับความสุขจนเกิดความเคยชินนั้นก็ได้

แนวคิดที่โต้แย้งสุขนิยมที่มองว่า “มนุษย์เกิดมาเพื่อดูแลหล่อเลี้ยง คำจุนให้กายมีความสุขสมบูรณ์ ให้เป็นฐานรองรับการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องของจิต จนกว่าจิตจะรู้ถูกต้องอย่างสมบูรณ์ มีผลทำให้จิตมีภาวะปลอดโปร่งจากความดิ้นรนทั้งปวง”^๑ จะพบว่า การที่มนุษย์ให้ความสำคัญแก่ร่างกายนั้น ไม่ได้สร้างความสุขสงบทางจิตใจได้ การที่จะหาความพอดีเพียงพอเพื่อสนองตอบต่อกิเลสตัณหาของมนุษย์นั้นไม่มีวันที่จะจบสิ้น บางคนก็ไม่รู้จักพอต้องดิ้นรนไขว่คว้าให้มากที่สุด แม้จะแลกมาด้วยการทำลายชีวิตผู้อื่นที่พบเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์อยู่เป็นประจำ บางก็ใช้วิธีการหลอกลวงฉ้อโกงเพื่อหาความสุขให้แก่ตนเองโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง ถ้าเรียนรู้ด้วยการควบคุมความต้องการของร่างกายด้วยการพัฒนาจิตใจจะพบกับความสุขได้เช่นกัน

ด้วยเหตุนี้จึงพบว่า มีแนวคิดในปรัชญาตะวันออกให้ความสำคัญต่อการพัฒนาปัญญาและสภาวะจิตใจ ให้ความสำคัญต่อพลังทางธรรมชาติที่อยู่คู่กับมนุษย์มาอย่างยาวนาน ด้วยมีแนวคิดทางพุทธศาสนาได้กล่าวไว้ว่า หลุดจากการเป็นทาสของสิ่งทั้งปวง โดยเฉพาะก็เป็นทาสของสิ่งที่เรารัก แต่แม้สิ่งที่เรารักก็ตกเป็นทาสของมันเหมือนกัน ถ้ากล่าวตามวัชรธรรม เป็นทาสตรงที่ต้องไปเกลียด

^๑ ระวี ภาวิไล, ปรากฏการณ์แห่งชีวิต, (กรุงเทพฯ : คอนเซ็ปท์พรีนซ์ ๒๕๕๔), หน้า ๓๗

มันนั่นเอง อยู่เฉยๆไม่ได้ ก็อุตส่าห์ไปเกลี้ยมัน ไปรื้อใจกับมัน มันบังคับเราได้เช่นเดียวกับของที่เรารัก แต่อยู่ในลักษณะคนละอย่าง ฉะนั้น คำว่าเป็นทาสนของสิ่งทั้งปวงนั้น ย่อมหมายถึงทั้งทางที่พอใจและไม่พอใจ ทั้งหมดนี้แสดงว่า เราหลุดออกมาเป็นอิสระอยู่ได้ด้วยอำนาจของปัญญา^๒

สรุป ความสุขอาจจะทำให้ขาดความรอบรอบต่อการดำเนินชีวิตที่ดีของมนุษย์ได้ ด้วยเพราะทำให้เกิดความโลภขาดสติปัญญาในการยังคิดต่อการกระทำ และการบริโภคของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกาย มนุษย์ได้ก่อคดีที่สร้างความทุกข์ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ทำไปเพื่อให้ร่างกายของตนมีความสุข ขาดการควบคุมความต้องการถึงแม้ว่าการอุปโภคและบริโภคที่มากเกินไปจะทำให้เกิดโทษต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติก็ตาม การแก่งแย่งทำให้เกิดการเบียดเบียนระหว่างมนุษย์ด้วยกันที่เกิดจากความต้องการสิ่งเดียวกันจนกลายเป็นศัตรูกัน ด้วยความไม่รู้จักพอและการแบ่งปันด้วยความโลภได้ง่ายต่อการบริโภคความสุขให้กับร่างกายจนเกิดติดยึดเคยชินในความสุขสบายของร่างกาย อาจทำให้ไม่อยากจะดิ้นรนเพื่อการพัฒนาความรู้หรือจิตใจถ้ามีผลที่ทำให้ตนพบกับความทุกข์ ขาดความสุขสบายก็จะไม่ยากที่ทำไมในสิ่งนั้นๆ เราจึงไม่ควรให้ความสำคัญความสุขต่อวัตถุที่พบข้อบกพร่องในการดำเนินชีวิตที่ดีจากแนวคิดนี้

๔.๑.๒ ปัญหาความสุขเฉพาะตนเป็นสิ่งที่ไม่ตายตัวเพราะสังคมแตกต่างกัน

ในการศึกษาปรัชญาจริยศาสตร์ ได้พบว่า การเรียนรู้ให้ทราบถึงสิ่งใดที่มนุษย์ควรจะทำ ประพฤติปฏิบัติ และสิ่งใดที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติสิ่งนี้เราบอกว่าเป็นจริยธรรม ซึ่งมีทฤษฎีที่กล่าวถึงแนวทางเอาไว้เกี่ยวกับความสุขเพื่อจะใช้เป็นวิถีทางการใช้ชีวิตของมนุษย์ แต่อย่างไรก็ดี ปัญหาที่กล่าวถึงความสุขนี้จะเป็นข้อเท็จจริงให้ชีวิตที่ดีได้อย่างไร ในเมื่อยังมีความแตกต่างในเงื่อนไขของสังคมที่แตกต่างกันที่พบได้ในช่วงการดำเนินชีวิตของมนุษย์

ประเด็นที่มีแนวคิดโต้แย้ง ปัญหาเกี่ยวกับการนับถือที่มีความเชื่อทางแนวคิดที่แตกต่างกันที่นำมาสู่ความขัดแย้งทางสังคม เราพบว่า มีบุคคลที่มีความประพฤติตนด้วยดี มีจิตใจเอื้ออาทรแก่บุคคลทั่วไป การสร้างสังคมตามอุดมคติของตนด้วยความเชื่อตามแนวคิดหรือทางศาสนาและพยายามที่จะรวมกลุ่มกันเป็นสังคมที่เข้มแข็งมีความสุข สิ่งเหล่านี้ได้พบได้ยินมานาน แต่ที่ต้องพิจารณาก็คือ เมื่อพบการกระทบกระทั่งระหว่างกันมักจะถูกโยนไปที่การเคารพในความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกันเสมอ ด้วยเพราะมนุษย์มักจะใช้ความเชื่อนั้นเป็นเครื่องปกป้องตนเอง และใช้ในการป้องกันตนเองหรือด้วยเหตุนี้ไปสู่ความขัดแย้งจนปัญหาบานปลายควบคุมได้ยาก ประชาชนที่มีความเชื่อที่แตกต่างกันนั้นได้เข้าทำลายล้างซึ่งกันและกันอย่างโหดเหี้ยม

^๒ พุทธทาส อินทปัญโญ, **คู่มือมนุษย์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์ การพิมพ์ ๒๕๓๓),

เหตุผลที่จะสนับสนุนข้อโต้แย้งได้ว่า เราได้สร้างความเข้าใจในการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์มนุษย์ถูกต้องด้วยต้องการมีชีวิตที่ดีใช่หรือไม่ จะเห็นว่า การที่มนุษย์ทำร้ายกันได้นั้น มนุษย์กระทำไปด้วยอารมณ์ที่ขาดการไตร่ตรองด้วยสติปัญญาที่เห็นมนุษย์เป็นแค่สิ่งของสักอย่างหนึ่งที่จะมารบกวนหรือทำลายความสุขของตน ด้วยไม่มองไปถึงความต้องการที่จะมีสิทธิในการดำรงชีวิตเช่นเดียวกับมนุษย์ได้เกิดมาร่วมโลกนี้เช่นกัน ด้วยพบว่า มีเหตุที่ทำให้ร้ายร่างกาย บางถึงกับเผาทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยและการฆ่ามนุษย์ด้วยกันเองด้วยวิธีการที่ตอบสนองความสะใจของตนตามความต้องการของเงื่อนไขในเหตุการณ์สังคมในขณะนั้นๆ มองต่อไปว่า มีเหตุผลเพียงพอแล้วใช่หรือไม่ที่จะต้องมารับผิดชอบต่อการกระทำของตนหลังจากที่ได้ลงมือประพฤติปฏิบัติแล้วด้วยสังคมที่ใช้สภาวะธรรมชาติของมนุษย์ที่แตกต่างกันเท่านั้น

คงไม่มีใครที่โต้แย้งว่า ชีวิตที่ดีต้องบันดาลให้พบกับความสุข แต่เรากำลังพูดถึงความเชื่อที่แตกต่างกัน เช่นในกรณี ทหารชั้นประทวนและพลทหารยอมเสียสละเลือดเนื้อในการสงครามตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาในพื้นที่เสี่ยงภัย มีจำนวนทหารในชั้นประทวนและพลทหารนี้ได้เสียชีวิตไปจำนวนมาก พวกเขาเหล่านั้นถูกยกย่องว่า ท่านเลือกที่จะเป็นทหารก็พร้อมจะเสียสละแม้กระทั่งชีวิตของตน จึงต้องมีความกล้าหาญ เพื่อปกป้องพื้นแผ่นดินไม่ให้มีการรุกรานอธิปไตยของชาติ ซึ่งมองว่าเป็นเกียรติยศที่ควรได้รับการยกย่องเชิดชู ก็มองว่าเป็นความสมควรอย่างยิ่ง และควรที่จะสงเคราะห์ครอบครัวของผู้เสียสละเหล่านี้ ซึ่งมองได้ว่า การกระทำแบบนี้ไม่ได้เป็นแนวคิดที่แสดงถึงความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ที่จะต้องอยู่ในพื้นที่เสี่ยงอันตรายจนถึงแก่การบาดเจ็บและสูญเสียชีวิตซึ่งไม่ใช่ความสุขที่ยึดติดกับวัตถุเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่พบว่า ครอบครัวของทหารที่ได้สละชีวิตปกป้องแผ่นดินนั้น ยังต้องเช่าบ้านอยู่ บ้างก็พบว่าอาศัยอยู่ในแฟลตที่มีพื้นที่ใช้สอยรวมกันเล็กน้อย และถ่างรูดพ้นจากสงครามจนปลดเกษียณก็ต้องย้ายออกไป พิจารณาดูแล้วก็พบความขัดแย้ง เมื่อพบว่า หลังจากสงครามได้ผ่านพ้นไปพื้นที่แห่งนั้น ก็มีการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่ากลายเป็นเขาหัวโล้นอย่าสวยงาม มีการจับจองเป็นเจ้าของที่ดินของกลุ่มนายทุนจำนวนมากได้นำที่ดินเหล่านั้น มาจัดสรรที่ดินขายสร้างกำไรจำนวนมากด้วยการทำรีสอร์ทต่อไปอีก เรียบอกว่าทหารได้ทำตามหน้าที่โดยสมบูรณ์แล้วเพราะท่านได้เลือกแล้วที่จะเป็นทหารพร้อมที่จะเสียสละชีวิต และกลุ่มทุนก็ได้ทำการสร้างประโยชน์ และหาตัวเลขกำไรให้มากที่สุด ด้วยการจับจองเป็นเจ้าของที่ดินให้มากที่สุด ด้วยต่างก็แสดงถึงการมีความเชื่อในชีวิตที่ดีของมนุษย์ที่มีความเห็นแก่ตัวแตกต่างกัน

เราพบเหตุผลที่จะโต้แย้งว่าแท้จริงแล้ว เกณฑ์ที่ทำให้เกิดการตัดสินที่แตกต่างกันนั้น สาเหตุหนึ่งมาจากการละเมิดข้อตกลงร่วมกัน อาจเป็นด้วยการหาผลประโยชน์ซึ่งมีเหตุผลที่จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาบ่งบอกถึงความไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสถานที่และสภาวะเหตุการณ์ในขณะนั้น การอ้างกฎเกณฑ์ที่เป็นความสมบูรณ์จึงต้องพิจารณาดังคำของนักปรัชญาชาวเยอรมัน เจ้าของประโยคพระเจ้าตายแล้วคือ ฟรีดริช วิลเฮล์ม นิตเช ได้กล่าวไว้ว่า หลักหรือทฤษฎีที่นักคิดแต่ละคนสร้างขึ้น

นั้น ที่แท้มันคือสิ่งที่สะท้อนประสบการณ์ชีวิตและเลือดเนื้อของแต่ละบุคคล มันไม่สามารถจะเป็นคำตอบสากลสมบูรณ์ให้กับจักรวาลได้^๓ จะพบว่า ความสุขของมนุษย์ที่ดีที่สุดก็คือการแสวงหาความสุขให้มากที่สุดเพื่อตนเองที่สะท้อนมาจากประสบการณ์การหลีกเลี่ยงความทุกข์ และค้นพบวิถีทางสร้างประโยชน์สูงสุดแก่ตนเท่านั้นซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละประสบการณ์ของบุคคล โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนอื่น จึงพิจารณาได้ว่า แนวคิดนี้มีฐานทำให้เกณฑ์การตัดสินความสุขแตกต่างกันได้เช่นกัน และมองต่อได้ว่าสิ่งนี้นำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง

เพื่อสนับสนุนประเด็นหลังนี้ ความแตกต่างอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งได้ด้วยการเสนอทางออกของปัญหา จากแนวคิดของ โทมัส ฮ็อบส์ นักปรัชญาชาวอังกฤษ ที่ให้มนุษย์อยู่รวมกันได้อย่างสันติ ด้วยให้ คนทุกคนไม่ทำร้ายซึ่งกันและกัน ที่สำคัญต้องต้องมีความเชื่อมั่นว่า คนอื่นทุกคนจะยอมรับหลักประกันนี้ โดยการทำสัญญาสังคมก็คือ การนับถือชีวิตของมนุษย์ การรักษาพันธสัญญา และการปฏิบัติตามกฎต่างๆของสังคม กล่าวได้ว่า เป็นจริยธรรมแบบสัญญาสังคมคือกลุ่มของกฎที่กำหนดว่า มนุษย์ควรปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างไร และคนที่มิเหตุผลทุกคนตกลงที่จะยอมรับเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันโดยมีเงื่อนไขว่า คนอื่นๆจะปฏิบัติตามกฎนี้เช่นเดียวกัน^๔ มองได้ว่า กฎเกณฑ์มีความต้องการให้ทุกคนเข้าใจถึงการประพฤติปฏิบัติให้มนุษย์อยู่ได้ด้วยผลประโยชน์สุข และเป็นธรรมดาที่จะต้องเกิดข้อถกเถียงเพื่อให้มีการสอดคล้องกับสถานการณ์วิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ ให้เข้ากับสิ่งที่ตนปรารถนาเพื่อเกิดผลดีมากกว่าผลเสีย ที่สำคัญเป็นพื้นที่ให้เกิดการแสดงความคิดเห็นโดยไม่ใช้ความรุนแรงในการเข้าแก้ไขปัญหา

สรุป แนวคิดสุขนิยมทำให้เกิดการโต้แย้งได้จากความสุขในชีวิตที่ดีของมนุษย์แตกต่างกันได้ ด้วยมองจากที่ว่า อาจไม่สอดคล้องกับประสบการณ์ของตน หรือรากฐานวิถีทางแห่งการดำเนินชีวิต และเกิดปัญหาที่จะอยู่รวมกันได้อย่างมีความสุขที่จะรักษาไว้ควรเป็นหลักสากลที่ยอมรับว่าใช้กันในระบอบที่เชื่อถือได้ว่า ทำให้ทุกคนมีความสุข มีความปลอดภัย และยอมรับนับถือในชีวิตมนุษย์ ไม่ใช่ทำเพียงแคให้อยู่ในอำนาจเพื่อแสวงหาประโยชน์ใส่ตนเอง ดังที่พบเห็นในหลายประเทศที่มีการแก้ไขปัญหาด้วยการใช้กำลังที่เข้าทำร้ายมนุษย์ มีการใช้อำนาจทางการทหารที่รุนแรง ด้วยมองถึงวิธีการใช้อำนาจที่มีอยู่ของตนในขณะนั้นเพียงฝ่ายเดียว และที่สำคัญกลับรวมถึงการทำลายสัญญาและข้อตกลงร่วมกันที่มีมาแต่เดิม ด้วยผู้ที่ทำลายเพียงเพื่อผลประโยชน์สุขเฉพาะตนเท่านั้นโดยไม่สนใจการนับถือชีวิตที่ดีในมนุษย์อื่นๆ ของสังคม

^๓ ไชยันต์ ไชยพร, **ชะตากรรมโพสท์โมเดิร์นในอุ้งมือนักปรัชญาการเมืองโบราณ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊คส์ ๒๕๕๓), หน้า ๓๑๑

^๔ ชัชชัย คุ่มทวีพร, **ทฤษฎีและการวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรม**, (กรุงเทพฯ : ดำเนินการพิมพ์ ๒๕๔๐), หน้า ๑๕๒ - ๑๕๓

๔.๑.๓ ปัญหาความสุขในทางวัตถุควรขึ้นอยู่กับสิ่งที่คนส่วนใหญ่ตกลงร่วมกัน

การอ้างเหตุผลแนวคิดความสุขของมนุษย์ที่ควรทำการตกลงในหมู่คณะอันเป็นส่วนรวมของสังคม เรามักพบว่า มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดตามความศรัทธาหรือความเชื่อในเรื่องที่มนุษย์ทั้งที่พิสูจน์ได้และไม่สามารถพิสูจน์ได้ หรือเกิดจากความกลัวเช่นกัน จนถึงความชื่นชอบส่วนตัวที่อาจฝ่าฝืนไปเบียดเบียนสิ่งมีชีวิตอื่นๆ และด้วยเหตุผลสำคัญนี้จึงมักจะสร้างกฎเกณฑ์ที่มีบทลงโทษอย่างรุนแรงต่อสมาชิกผู้ฝ่าฝืนนั้น ด้วยเราทราบดีว่า ในสังคมบางสังคมหรือส่วนใหญ่ของโลกที่พัฒนาแล้วก็จะเปิดกว้างต่อวัฒนธรรมที่หลากหลายด้วยการเคารพสิทธิ์ต่อความเป็นเผ่าพันธุ์มนุษย์ด้วยกัน แม้จะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ทางศาสนา หลักคำสอนและวิถีทางการปฏิบัติ ก็สามารถที่จะอยู่รวมกันได้โดยมีความเข้าใจและยอมรับถึงความแตกต่างโดยไม่เบียดเบียนทำร้ายมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ด้วยกัน เพราะทุกชีวิตก็ไม่ปราณาความเจ็บปวดและต้องการความสุข

การโต้แย้งของฝ่ายสุขนิยมมองว่า ถ้าการตัดสินใจอยู่ที่ผู้สามารถควบคุมคนส่วนใหญ่ได้ เช่น กรณีมีคนส่วนใหญ่ไม่นับถือศาสนา ด้วยว่าเป็นเรื่องหลอกลวง ต้องการที่จะสร้างเงื่อนไขความกลัวให้เกิดขึ้นมา การเคารพนับถือสิ่งศักดิ์ตามความเชื่อ ความศรัทธานั้น อาจถูกปลุกปั่นจากคนส่วนมากกว่า เป็นกลุ่มคนชั่วร้าย บ้างก็กล่าวหาเป็นพวกแม่มดจะสร้างสิ่งที่เกิดเหตุเพศภัยให้กับผู้คนในสังคม ทำให้กลุ่มคนจำนวนน้อยต้องระวังตัวเพราะมีอำนาจของจำนวนคนที่น้อยกว่า และเมื่อถูกจับได้ก็อาจจะลงโทษด้วยเงื่อนไขทำร้ายร่างกายจนบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตายได้ เพราะความคิดที่แตกต่างจากกลุ่มคนส่วนใหญ่ สิ่งนี้มองได้ว่า การที่มีความคิดที่แตกต่างออกไป อาจจะเป็นสิ่งที่สร้างความสุขต่อการดำเนินชีวิตที่ดีในกลุ่มสังคมที่เล็กกว่าก็ได้ แต่ด้วยจำนวนผู้คนที่น้อยกว่าจึงทำให้สูญเสียความเป็นอัตลักษณ์หรือจนกระทั่งอาจถูกกลืนกินวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตที่ดีของตนเองที่มีมาอย่างยาวนานและขาดความสุข ขาดผลประโยชน์ได้เช่นกัน และนี่คือสิ่งที่เรามักพบเป็นข้ออ้างจากเสียงส่วนน้อยเสมอ

ฝ่ายโต้แย้งของเสียงส่วนใหญ่มองว่า ถ้าใช้เงื่อนไขการประพฤติปฏิบัติใช้คนส่วนใหญ่มาเป็นฐานก็รักษาสังคมได้เช่นกัน เรามามองตัวอย่างที่พบได้ในประเทศไทยในกรณีของกลุ่มชนชาวกระเหรี่ยงคอยาว พบว่า ในปัจจุบันที่โลกได้พัฒนาก้าวหน้ามากขึ้น นักท่องเที่ยวมองชาวกระเหรี่ยงคอยาวเหมือนเป็นกลุ่มคนที่มีการประเพณีการปฏิบัติที่แปลก ดังนั้น เด็กที่เกิดรุ่นใหม่จึงเริ่มเกิดความคิดที่จะใช้ห้วงมาสวมใส่ที่คอเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและสามารถเสนอขายสินค้าประจำหมู่บ้านและท้องถิ่นของตน จะเห็นได้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นนี้จะทำให้ชาวกระเหรี่ยงคอยาวอาจจะพบปัญหาในอนาคตอันใกล้ ที่พบว่าเป็นไปเพื่อสร้างแรงจูงใจในการขายของที่ระลึกและรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน แต่ก็สามารถที่จะอยู่รวมกันได้นักท่องเที่ยวจำนวนมากที่เข้าไปท่องเที่ยวได้ มองต่อได้อีกว่า สังคมของพวกเขาชาวกระเหรี่ยงคอยาวที่มีวิถีชีวิตที่ดีในแบบความสุขของมนุษย์เช่นกัน

ข้อโต้แย้งที่บอกได้ว่า มนุษย์ไม่ควรที่จะมาทำตนเองตัดสินกำหนดชะตาชีวิตผู้อื่น ด้วยสร้างความเชื่อหวังจะปกครองครอบงำชีวิตผู้คน มีผู้กล่าวว่า “แม้ความเชื่อที่ว่าสิ่งทั้งหลายมีผู้สร้าง ซึ่งปกติถือว่าเป็นความคิดธรรมดานั้น แท้จริงเป็นความคิดขัดธรรมดาเช่นกัน ความคิดเชื่อเช่นนี้เกิดขึ้นเพราะมองดูตามข้อเท็จจริงต่างๆ ซึ่งเห็นและเข้าใจกันอยู่สามัญว่า มนุษย์เป็นผู้สร้างอุปกรณ์ สิ่งของเครื่องใช้ ศิลปวัตถุ ฯลฯ ขึ้น สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้เพราะการสร้างของมนุษย์ ฉะนั้นสิ่งทั้งหลายทั้งโลกก็ต้องมีผู้สร้างด้วยเหมือนกัน ในกรณีนี้มนุษย์พรากตาตนเองด้วยการแยกความหมายของการสร้างออกไปเสียจากความเป็นเหตุเป็นปัจจัยตามปกติ จึงทำให้เกิดการตั้งต้นความคิดที่ผิด ความจริงนั้นการสร้างเป็นเพียงความหมายส่วนหนึ่งของการเป็นเหตุปัจจัย การที่มนุษย์สร้างสิ่งใดก็คือ การที่มนุษย์เข้าไปร่วมเป็นเหตุปัจจัยส่วนหนึ่ง ในกระบวนการแห่งความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยต่างๆ ที่จะทำให้ผลรวมที่ต้องการนั้นเกิดขึ้น^๕ มองได้ว่า การสร้างเงื่อนไขข้อตกลงจากความเชื่อของคนส่วนใหญ่ นั้น เราต้องพิจารณาถึงเหตุปัจจัยที่เป็นไปได้ด้วยเหตุและผลที่เกิดจากการประพฤติปฏิบัติในฐานะเฉกเช่นเดียวกันกับสิ่งที่มนุษย์จะพึงกระทำได้ โดยปราศจากการกดขี่ครอบงำและมีความเข้าใจในความต้องการที่อยู่ร่วมกันอย่างสอดคล้องทางธรรมชาติของมนุษย์เป็นสำคัญ ซึ่งจะรู้ได้ก็เกิดจากธรรมชาติที่ได้รับของตนเองนั้นจะเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์ความรู้กับข้อเท็จจริงที่คนส่วนใหญ่ของสังคมจะตกลงในผลประโยชน์สุขร่วมกัน ดังในแนวคิดที่ว่า “ก่อนที่จะเราตั้งคำถามที่มีลักษณะอย่างนั้น มันจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความสามารถของตัวเราเอง และพิจารณาว่าสิ่งใดที่ปัญญาของเราพร้อมหรือไม่พร้อมที่จะรู้”^๖

สรุป มนุษย์ควรจะรักษาความสุขให้ได้ปริมาณมากที่สุด และยาวนานที่สุดในแนวคิดของสุขนิยม แต่ก็พบข้อบ่งชี้ว่ามีความขัดแย้งเมื่อต้องตัดสินใจต่อการยอมรับอยู่ภายใต้ที่ต้องเสียผลประโยชน์ส่วนตน จากการสร้างความเชื่ออ้าง การใช้อำนาจที่เหนือกว่าบีบบังคับบ้าง การพิจารณาไตร่ตรองถึงประโยชน์ของตนเองเพื่อชีวิตที่ดีในแบบตามความต้องการของตนนั้นนั่นจึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำได้ในแนวคิดของสุขนิยมเช่นกัน ถึงแม้จะมีการโต้แย้งของคนส่วนใหญ่ตกลงร่วมกันนั้น ก็ต้องคำนึงถึงการดำเนินชีวิตอยู่บนโลกนี้ ในฐานะที่เป็นเผ่าพันธุ์มนุษย์เหมือนกัน

๔.๒ คุณภาพและปริมาณของความสุขตามทัศนะประโยชน์นิยมกับการป้องกันความเห็นแก่ตัวของมนุษย์

การตัดสินใจในการกระทำใดๆ ของมนุษย์นั้น มีแนวคิดที่พิจารณาที่ผลประโยชน์ต่อความสุขในสิ่งที่ปรารถนา เป็นผลสำเร็จตามความความต้องการที่อาจจะเกิดจากการพัฒนาเพื่อชีวิตที่ดี

^๕ สุวรรณา สถาอานันท์, *ศรัทธากับปัญญา*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๐), หน้า ๕๑

^๖ สมฤดี วิศทเวทย์ , *ปรัชญาของจอห์น ล็อก*, หน้า ๑๕

หรือสร้างความสำเร็จในรูปแบบของเมืองที่มีแต่ความบันเทิงทุกรูปแบบตามที่มนุษย์เรียกร้องความสุขต่อคุณภาพของชีวิตที่ดี ข้อบกพร่องที่พบได้เป็นปัญหาที่มองแต่ปริมาณของผลประโยชน์ของตนเพียงอย่างเดียว ของผู้อื่นไม่มีความสำคัญ หรือทุกคนก็ควรที่มีสิทธิในความสุขในฐานะที่เป็นมนุษย์ได้เช่นกัน ซึ่งมนุษย์มีสภาวะความเห็นแก่ตัว การแย่งชิงและการเบียดเบียนเมื่อความต้องการสิ่งของอย่างเดียวกันเกิดขึ้น มนุษย์จึงมีโอกาสที่จะเป็นศัตรูกันได้ จึงต้องมีการควบคุม มีการจัดการต่อปัญหาการมีชีวิตที่ดีของมนุษย์ ด้วยงานวิจัยแนวคิดที่สนับสนุนประโยชน์นิยมดังนี้

ข้ออ้าง ๑ : การให้เหตุผลความสุขของประชากรที่มีจำนวนมากกว่าใช้อำนาจเหนือความสุขของประชากรที่มีจำนวนน้อยกว่าเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนใหญ่ของมนุษย์

ข้ออ้าง ๒ : ความปรารถนาผลประโยชน์และความกลัวเป็นแรงจูงใจของมนุษย์ให้ยอมกระทำตามเสียงส่วนใหญ่เพื่อป้องกันความเห็นแก่ตัวของเสียงส่วนน้อย

ข้ออ้าง ๓ : การรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเพื่อประโยชน์เสียงส่วนใหญ่ของมนุษย์

สรุป : จำนวนความสุขที่มากที่สุดเป็นแรงจูงใจเพื่อประโยชน์ของสังคมมนุษย์

๔.๒.๑ ความสุขของประชากรส่วนใหญ่อ้างสิทธิ์เหนือความสุขของประชากรส่วนน้อย

มนุษย์แสวงหาชีวิตที่ดีด้วยถือว่า ความสุขสบายเป็นสิ่งที่มีความมากที่สุดที่มนุษย์ควรที่จะแสวงหา แต่ด้วยความสุขที่มนุษย์เรียกร้องไม่มีความยั่งยืน เราจะบอกได้ไหมว่า สิ่งที่เราเรียกว่าความสุขจากผลประโยชน์นั้น ที่แท้เป็นความกลัวที่จะป้องกันความทุกข์แก่มนุษย์ เพราะถ้าเรามองได้ว่าทุกสิ่งที่มีมนุษย์ได้ประพฤติกปฏิบัติล้วนมีความสุขเป็นจุดหมายปลายทางทั้งสิ้น การต่อสู้ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน การต่อสู้ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ล้วนเป็นไปเพื่อการรักษาความอยู่รอดของการรวมตัวกันเพื่อสังคมของมนุษย์ เพื่อเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ซึ่งก็มีความเห็นแก่ตัวเป็นพื้นฐานแนวคิดจึงกลายเป็นว่าต่างก็ต้องต่อสู้และปกป้องในประโยชน์สุขของตน ในแนวคิดประโยชน์นิยมจึงได้เข้ามาเพื่อแก้ปัญหาด้วยมองว่า ความสุขมากที่สุด สำหรับคนจำนวนมากที่สุด การมองความสุขก็คือผลประโยชน์ของมนุษย์ด้วยยึดหลักความสุขสงบของชีวิตที่ดีในส่วนตัวรวม เราก็มักจะพบความขัดแย้งกันอยู่เสมอเมื่อต่างฝ่ายก็ต้องปกป้องผลประโยชน์ของตน ปัญหาจึงถูกถามถึงประเด็นความชอบธรรมในการตัดสินใจในประเด็นที่ยึดหลักประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ที่มักเบียดเบียนคนส่วนน้อยของสังคมหนึ่งอยู่เสมอ

แนวคิดประโยชน์นิยมที่มองได้ว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมทั้งความสุขและความทุกข์ อุปสรรคจึงเกิดขึ้นได้ ดังนั้น การที่จะอ้างว่า คนส่วนมากจะได้ประโยชน์ต่อการกระทำของเสียงส่วนใหญ่จึงเป็นไปที่จะอยู่บนคุณภาพและปริมาณของความสุข ถึงแม้ว่าด้วยคนส่วนน้อยก็มีสิทธิได้รับในความสุขและความทุกข์ที่เป็นสิ่งคู่กับมนุษย์ได้เช่นกัน แต่การอ้างสิทธิความสุขของคนส่วนมากจึงมีข้อจำกัดที่จะต้องพิจารณาในส่วนของผลต่อการตัดสินใจกระทำใดๆ ด้วยเหตุผลในความเป็นเผ่าพันธุ์มนุษย์ที่

จะรักษาความสุขให้อยู่บนพื้นฐานการอยู่ร่วมกันจนกลายเป็นสังคมที่การขยายใหญ่ขึ้นจากทัศนะผลรวมความสุขของแต่ละบุคคลส่งผลต่อความสุขของสังคม

ด้วยการสนับสนุนแนวคิดประโยชน์นิยมมองต่อไปได้อีกว่า ความสุขมากที่สุด สำหรับคนจำนวนมากที่สุดนั้นสามารถจะทำลายประเพณีและวัฒนธรรมความสุขในชีวิตที่ดีของคนจำนวนน้อย ถ้าคนจำนวนมากมองที่วัตถุและความต้องการเพื่อการหล่อเลี้ยงผลประโยชน์ด้วยปริมาณที่มากที่สุดกับคนจำนวนน้อยที่ต้องการหล่อเลี้ยงการดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง คนจำนวนน้อยก็ควรมีสติในการปกป้องผลประโยชน์ มองได้ว่า ทั้งแนวคิดสุขนิยมและประโยชน์นิยมนั้นมีพื้นฐานที่ต้องการความสุขและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดเช่นกัน แต่เมื่อเกิดความขัดแย้งและจะต้องเลือกตัดสินใจในการกระทำนั้น เพื่อป้องกันไม่เกิดการเป็นศัตรูกันจนถึงเข้าทำร้ายมนุษย์ ทางออกก็คือการมีอำนาจกลางเข้ามาแก้ไขและตัดสินปัญหา ด้วยปริมาณและคุณภาพที่จะสร้างชีวิตที่ดีของการมีความสุขเข้ามาเกี่ยวข้องกับทั้งสองฝ่ายได้ ในขณะที่เรามีสติในการปกป้องอาณาเขตที่อยู่อาศัยของตนเช่นเดียวกันกับที่คนส่วนใหญ่ ก็ต้องการปกป้องที่อยู่อาศัยเช่นกัน ประเทศแต่ละประเทศก็ต้องป้องกันการรุกรานจากประเทศอื่นๆ ตัวอย่างเช่น ประเทศที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติจำนวนมาก แต่อาจจะมีการกีดกันทางเศรษฐกิจหรือการทหารที่ด้อยกว่า ซึ่งอาจถูกประเทศอื่นที่มีกำลังเหนือกว่าทั้งทางอาวุธและการเงินพยายามเข้าแทรกแซงในกิจการภายในของประเทศนั้นได้ ด้วยการนำความเป็นอุตสาหกรรม ความเจริญทางเทคโนโลยี การใช้ภาษาเพื่อแสดงความเป็นสากล สิ่งนี้อำนวยความสะดวกต่างที่บ่งบอกว่าเป็นผู้เจริญกว่าด้วยความสุขในด้านวัตถุ ด้วยเพื่อหวังผลประโยชน์จำนวนมากให้กับประชากรของตน เพื่อป้องกันความรุนแรงมากถึงขั้นคนภายในประเทศทำสงครามกันเอง สร้างความขัดแย้งเมื่อความทุกข์เกิดขึ้นย่อมต้องแสวงหาสิ่งที่ดีกว่า เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มตนให้ได้รับความพึงพอใจและผลประโยชน์มากที่สุด จึงควรคำนึงถึงความสุขเสียและความลำบากทุกข์ยากของผู้อื่นด้วย

แนวคิดสนับสนุนประโยชน์นิยมมองว่า การใช้ความรุนแรงเข้าบีบบังคับเพื่อให้บรรลุตามผลประโยชน์ของคนจำนวนมากเกิดขึ้นได้ง่าย เมื่อเจรจาไม่ได้ผลตามที่ต้องการก็มักจะใช้อำนาจที่มีอยู่บีบบังคับตามระดับขั้นของความรุนแรง ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่มีกำลังน้อยกว่าย่อมต้องพยายามหาเวทีเพื่อเจรจาดูแลแสวงหาความสุขสันติเพื่อประชากรที่มีน้อยของตน ด้วยมองว่าความสุขเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน เป็นความสุขของการมีชีวิตที่ดีและแตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ บนโลกใบนี้ ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถที่จะใช้ความเป็นผลประโยชน์ของคนจำนวนมากเหนือความต้องการทางธรรมชาติของมนุษย์ที่จะต้องมีการมีชีวิตที่แสวงหาความสุขโดยไม่ควรแบ่งแยกกันที่จำนวนประชากรมากหรือน้อย เพราะการใช้กำลังบังคับนั้นต้องทำลายชีวิตที่มีความสุขที่อาจเกิดขึ้นได้ทั้งสองฝ่ายเช่นกัน รวมถึงส่งผลต่อการทำลายสังคมให้มีความสุขลดน้อยลงและหมดไปได้ แล้วมนุษย์จะมีชีวิตที่ดีด้วยความสุขที่ยาวนานได้อย่างไร

ถึงแม้ว่าการอ้างประชากรส่วนน้อยจะมีปริมาณเสียงที่จะอ้างสิทธิ์ได้น้อยกว่า และมองความสุขของชนหมู่มากเป็นสิ่งที่ดีสำหรับมนุษย์นั้น แต่ถ้ามองแนวคิดถึงเสรีภาพและอิสรภาพ ซึ่งจอห์น สจวร์ต มิลล์ ได้กล่าวว่า “เสรีภาพที่แท้จริงสมชื่อของมัน คือเสรีภาพที่ให้นมนุษย์เลือกดำเนินชีวิตตามแนวทางของตนเองที่ตนเห็นว่าดี และผู้อื่นจะต้องไม่ไปยุ่งเกี่ยวหรือบังคับเขา ขณะเดียวกันเสรีภาพของผู้อื่นจะไม่ก้าวล้ำเสรีภาพของผู้อื่นด้วย”^๗ และเขาได้กล่าวถึงแนวคิดอิสรภาพว่า “คำว่าอิสรภาพ ที่มีค่าสูงสุด ก็คืออิสรภาพของมนุษย์ในอันที่จะดำเนินชีวิตอย่างอิสระอยู่ในขอบเขตของกฎหมายและศีลธรรมจรรยา โดยไม่ไปลดหรือทำลายอิสรภาพของเพื่อนมนุษย์ผู้รักอิสรภาพเช่นเดียวกับเรา”^๘ จะพบว่า การอ้างความสุขของประชากรจำนวนมากมีสิทธิ์มากกว่าจึงสามารถที่จะโต้แย้งได้ ถึงแนวคิดของเสรีภาพและอิสรภาพในแนวคิดของมิลล์ มองต่อไปได้อีกว่าจะมีความขัดแย้งในแนวคิดของเขาเองได้หรือไม่ ซึ่งที่สุดแล้วก็ต้องพิจารณาถึงปัจจัยให้มีการคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้นและไตร่ตรองว่าไม่ใช่ความสุขของกลุ่มนายทุนเอกชนหรือกลุ่มที่มีอำนาจแต่กลับเป็นประชาชนส่วนน้อยจะเอาอำนาจที่มีอยู่บีบบังคับอย่างเดียวยังไม่คำนึงถึงฐานะความเป็นมนุษย์ด้วยกัน

สรุป แนวคิดผลประโยชน์นิยม ให้ความสำคัญต่อความสุขและปริมาณเป็นเงื่อนไขของสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ด้วยแนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากมนุษย์อยู่ภายใต้ความสุขและความทุกข์เช่นกัน จากเหตุนี้ธรรมชาติของมนุษย์จึงมีความเท่าเทียมกันในเรื่องนี้ ไม่มีปริมาณและจำนวนของชนหมู่มากเข้าโต้แย้งที่จะหักล้างความสุขและความทุกข์ไม่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ และด้วยเหตุผลนี้จึงไม่สามารถที่จะกล่าวอ้างถึงจำนวนความสุขของมนุษย์จำนวนน้อยได้ ดังนั้นแนวคิดที่ว่าด้วยความสุขและปริมาณของความสุข เสรีภาพและอิสรภาพจึงเข้ามาเพื่อให้มนุษย์ที่มีจำนวนน้อยกว่าได้มีชีวิตที่ดีจนกลายเป็นสังคมใหญ่ที่ดีได้เช่นกัน

๔.๒.๒ มนุษย์มีความปรารถนาผลประโยชน์และความกลัวเป็นแรงจูงใจ

แนวคิดประโยชน์นิยมเป็นชีวิตที่ดีเพราะแรงจูงใจที่ต้องการหลีกเลี่ยงความทุกข์ ซึ่งพบข้อบกพร่องในแนวคิดสุขนิยมที่ว่า แรงจูงใจต่อการกระทำใดๆ โดยใช้แนวคิดผลประโยชน์ส่วนตนสำคัญที่สุดนั้น ได้ก่อปัญหาในการเลือกที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจสร้างความทุกข์เกิดกับตนเองที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ก็ยังยอมกระทำเพื่อให้ได้ความสุขในปัจจุบันนั้น ด้วยมนุษย์มีการตัดสินใจในบางครั้งก็ยอมเสียสละผลประโยชน์ความสุขของตนเองเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวมที่ตนเองเชื่อถือได้ในสังคมที่ได้อาศัยอยู่ เราจะสามารถได้ว่า แรงจูงใจของมนุษย์ที่จะมีการกระทำเพื่อผลประโยชน์เป็นสำคัญนั้นก็คือ แรงจูงใจของมนุษย์ไม่ต้องการมีความสุขให้อยู่เหนือความสุขของตน หรือต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความทุกข์จากความไม่พอใจของมนุษย์

^๗ ไพฑูรย์ วงศ์วานิช, วาทศิลป์ทางการเมืองก้องโลก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล ๒๕๔๒), หน้า ๑๓๘

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๘

ประเด็นการโต้แย้งที่พบว่า มนุษย์มีความสงสาร ความเมตตาเป็นสิ่งที่ให้ความสำคัญรองจากผลประโยชน์นั้นอาจไม่เป็นความจริง ถ้าเราเองมีความสำคัญ สิ่งที่มีอยู่อาจพบว่าความมั่งมีทางวัตถุไม่ได้มีจำนวนมากมายอะไรมาก ด้วยความเป็นอยู่ที่พอเพียงกับสร้างความสุขให้กับตนเองได้ อีกทั้งยังสามารถที่จะช่วยเหลือแผ้วแผ่ให้กับบุคคลอื่นได้ ตัวอย่างเช่น การบริจาคโลหิต มีผู้มารับการบริจาคเป็นร้อยครั้งก็มีอยู่ หรือในกรณีที่พบผู้ยากจนเก็บเงินได้จำนวนมากก็นำมาคืนเจ้าของทั้งที่ตนเองก็ต้องการเงินทองเหมือนกับผู้อื่นด้วยมองว่า ของนั้นไม่ใช่ของเรา ผู้ที่ทํายาต้องกำลังเป็นทุกข์ และนั่นก็เกิดความรู้สึกเป็นห่วง สงสารจนมองข้ามผลประโยชน์ที่ต้องได้รับเป็นวัตถุ แต่ถึงอย่างไรก็อาจมองได้ว่า เป็นการรักษาประโยชน์ของตนเมื่อเราอาจมีความจำเป็นที่จะต้องใช้โลหิตจากผู้อื่นเช่นกัน และนี่ก็คือแรงจูงใจของความสุขและความกลัวที่มีจำนวนมนุษย์ทำเพื่อสังคมของมนุษย์ด้วยกันเอง

ฝ่ายสนับสนุนมองต่อไปว่า การเสียสละและการอุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคมด้วยหวังผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งเช่นกัน และมองที่สิ่งตอบแทนเป็นความสุขทางด้านวัตถุ สามารถที่จะใช้ผลประโยชน์มาเป็นแรงจูงใจให้เกิดการกระทำตามด้วยให้เหตุผลว่า สามารถบอกได้ว่าชีวิตใครต่างก็มีค่าได้เช่นกัน มีความเป็นไปได้ว่า เทคโนโลยีสามารถที่จะโคลนนิ่งมนุษย์ด้วยกันได้ ด้วยมองว่า ยามที่เจ็บป่วยต้องการอวัยวะเพื่อมารักษากับมนุษย์ผู้อื่น แต่ก็พบว่า มนุษย์มีสภาวะจิตใจในการแสดงอารมณ์และความเป็นไปต่อการแสดงความรู้สึกไม่ได้แตกต่างกัน จึงไม่สามารถที่โคลนนิ่งมนุษย์จากการหาผลประโยชน์วิธีนี้ได้ นั้นแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ไม่สามารถที่ก้าวข้ามสภาวะทางไปแสวงหาประโยชน์ได้ด้วยวิธีที่สามารถจะกระทำได้ การเสียสละที่จะไม่สร้างผลประโยชน์จากวิธีนี้จึงไม่เป็นที่ยอมรับระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง

ฝ่ายสนับสนุนได้พบว่า ปัญหาการทุจริตเกิดจากการเอารัดเอาเปรียบเป็นโอกาสของผู้ที่กำลังหาผลประโยชน์นั้น กลายเป็นเรื่องความเห็นแก่ตัวของกลุ่มคนจำนวนน้อย เพราะการหาประโยชน์กำลังมีอัตราเติบโตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่มีการแก้ไขอย่างจริงจัง ซึ่งสิ่งที่พบเห็นนี้แสดงว่า ผลประโยชน์กำลังอยู่เหนือเสียงส่วนใหญ่ของจำนวนผู้คนที่อยู่ภายใต้การดูแล ด้วยพบว่า มีผู้ต่อต้านขบวนการฉ้อราษฎร์บังหลวงจำนวนมากเช่นกัน ที่มองว่า เกิดความขัดแย้งจนเกิดความรุนแรงอยู่เสมอจากการแสวงหาผลประโยชน์ ในประชาชนยังมุ่งหวังความโปร่งใสให้เกิดในสังคม เป็นสิ่งที่สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและความเป็นปึกแผ่นเพื่อต่อสู้กับการโกงกิน ด้วยมองต่อไปอีกว่า ถ้าการเข้ามาของเสียงส่วนน้อยมุ่งหวังประโยชน์ด้วยความเห็นแก่ตัวเองเป็นหลัก ไม่เข้ามาเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้ผู้คนจำนวนมาก ก็จะไม่เกิดการทำให้ประโยชน์ของสังคมอย่างแท้จริง

มีเหตุผลที่สนับสนุนผลประโยชน์ด้วยความสุขมวลรวมเป็นสำคัญ ดังตัวอย่างสำหรับชาวภูฐานแล้ว การคิดถึงประเด็นนานาของโลกไม่ใช่เรื่องยาก ปรัชญาพุทธศาสนาสนับสนุนให้เราปฏิบัติและมีทัศนคติมุ่งไปที่ผลประโยชน์ส่วนรวม ให้มีเมตตาต่อสัตว์ทั้งหลาย อย่างเช่น ไม่ว่าใคร มาจากที่ไหน

ไม่ว่ามาจากแอฟริกา อเมริกา หรืออินเดีย แรกสุดชาวภูฐานจะถือว่าเขาหรือเธอคนนั้นคือมนุษย์ แต่เกิดในประเทศที่แตกต่างกัน สัตว์และความเชื่อไม่ใช่สิ่งสำคัญ ความเหมือนกันของเผ่าพันธุ์มนุษย์จะได้รับการเคารพ นี่อาจอาจเป็นเหตุผลสำคัญมากที่จะอธิบายได้ว่าทำไมชาวภูฐานจึงผูกมิตรกับทุกคนได้อย่างรวดเร็ว สำหรับชาวพุทธแล้ว สัตว์ทั้งหลายจะได้รับความเมตตา ไม่ว่าแม่วัวตัวนั้นเกิดที่ภูฐานเกิดที่อินเดีย หรือที่ออสเตรเลียก็ตามที แต่ที่สำคัญก็คือชาวพุทธเห็นว่า วัวตัวนั้นคือหนึ่งในชีวิตนับล้านล้านสุดประมาณที่เราต้องรักและเมตตา^๔ สิ่งหนึ่งที่เรพบพบว่า ในปัจจุบันมนุษย์มีการบริจาคอวัยวะของตนให้แก่ผู้อื่นเป็นจำนวนมาก สิ่งนี้เป็นการกระทำเพื่อผู้อื่นที่ให้ความสำคัญต่อการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้เช่นกัน เมื่อตนได้จากโลกนี้ไปแล้ว ด้วยเห็นว่าถ้ามีอวัยวะที่ใช้ได้ก็จะนำไปให้ผู้ป่วยที่ได้รับการช่วยเหลือจากระบบการแพทย์ที่ทันสมัย การกระทำนี้เป็นเหตุผลยืนยันได้ว่า มนุษย์เริ่มมีแนวคิดที่ให้ความสำคัญต่อความสุขในประโยชน์นิยม เรามองได้ว่า การกระทำในสิ่งนี้เป็นสิ่งที่จะต้องใช้ในการตัดสินใจเมื่อขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ และอยู่บนเหตุผลที่มีเงื่อนไขที่จะเลือกบริจาค ดวงตา ตับ ไต หัวใจ และอื่นๆ ที่สามารถจะนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ จะเห็นว่า มนุษย์ได้ทำเพื่อความสุขของตนและส่งผลไปยังความสุขของผู้อื่น ถึงแม้จะมีเรื่องความเชื่อในโลกหน้า แต่ก็ไม่ใช่ทุกคนที่บริจาคจะหวังในกุศลที่จะได้ประโยชน์ในโลกหน้านั้นเสมอไป ด้วยพบว่าการบริจาคอวัยวะในขณะที่มีชีวิตอยู่เพื่อให้คนที่ตนรักและห่วงใยได้มีชีวิตรอดด้วยแรงจูงใจมากกว่าผลประโยชน์ของตนเองและเป็นการกระทำเพื่อความสุขของผู้อื่น

สรุป ผลประโยชน์ส่วนรวมนั้นนำไปสู่การให้ความสำคัญที่สร้างแรงจูงใจของมนุษย์ได้นั้น ซึ่งมองได้ว่า มนุษย์ยังมีความกลัวที่เกิดจากความไม่พอใจของมนุษย์ด้วยกัน มีแรงจูงใจที่แสดงการกระทำเพื่อประโยชน์ ซึ่งเป็นเหตุให้มีความสุขในชีวิตอาจหมดไป การใช้ผลประโยชน์เข้ามาตัดสินมนุษย์เพียงอย่างเดียวจึงไม่สามารถยอมรับได้ เพราะมนุษย์มีการรู้จักให้ เราอาจมองว่า จะหวังผลประโยชน์ในอนาคต ซึ่งก็ไม่ใช่จริงของจำนวนมนุษย์ทั้งหมด เพราะถ้า การมองผลประโยชน์คือการให้ความสำคัญต่อความสุขของตนเองเท่ากันกับความสุขของผู้อื่นด้วย และนี่คือข้อบกพร่องของเกณฑ์การตัดสินความสุขที่มองผลประโยชน์ที่เกิดจากวัตถุเท่านั้น เพราะการมีชีวิตที่ดีของมนุษย์นั้นยังมีสถานะของจิตใจเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมากด้วย

๔.๒.๓ การรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเพื่อประโยชน์ของมวลมนุษย์

การศึกษาถึงคุณค่าของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตในโลกถูกลดทอนเป็นแค่วัตถุ ด้วยการมนุษย์ได้ใช้ผลประโยชน์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้มองได้ว่า สิ่งแวดล้อมต่างๆ ของมนุษย์ เป็นเครื่องมือสนองกิเลส ตัณหา หรือตามความเรียกร้องของร่างกายเท่านั้น ถ้ามนุษย์ในโลกเริ่มหาแต่ประโยชน์ซึ่งกันและ

^๔ สดใส ชันติวรพงษ์, ภูฐาน ต้นธารความสุขมวลรวมประชาชาติ, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพฯ : สามลดา ๒๕๕๐), หน้า ๖๑

กันด้วยความเห็นแก่ตัว เราอาจเปรียบเทียบได้ว่า มนุษย์ กำลังกินธรรมชาติ ที่คิดแต่จะหาอาหารกิน ด้วยความสุข ด้วยความอยาก แม้มนุษย์จะมีความรัก มีศาสนา มีศีลธรรมและคุณธรรมที่มนุษย์พยายามรวมตัวกันอยู่เพื่อป้องกันตนเองและสังคมที่อยู่อาศัย

ประโยชน์นิยมสนับสนุนว่า สิ่งมีชีวิตทั้งหลายโดยส่วนมากล้วนเกิดมาเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับมนุษย์นั้น ด้วยมองว่า การจะให้ความสำคัญมนุษย์เป็นศูนย์กลางที่เกิดมาเพื่อหาประโยชน์กับทรัพยากรทางธรรมชาติและเป็นสัตว์ประเสริฐเหนือสิ่งมีชีวิตทั้งหลายในโลก หมายรวมถึงการแสวงหาประโยชน์การจัดการด้วยวิธีคิดอย่างมีเหตุผลและมีระบบสอดคล้องการอยู่ร่วมกันเพื่อรักษาความสมดุลของสรรพสิ่งในโลกด้วยเข้าใจได้ว่า จะเป็นการสร้างประโยชน์ให้กับมนุษย์จากแนวคิดนี้ ไม่ใช่เป็นไปเพื่อสร้างผลประโยชน์สร้างกำไรมหาศาลเพื่อตนเอง เรามาคิดดูว่า ถ้ามองว่าเงินเป็นกองกระดาหหรือตัวเลขในบัญชี แต่สิ่งที่ต้องแลกมานั้น คือ ชีวิตของผู้คน ชีวิตของต้นไม้และภูมิประเทศที่เสียไป สิ่งมีชีวิตอื่นที่อาจสูญพันธุ์ อีกทั้งสภาพแวดล้อมที่เกิดมลพิษทำลายสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ไม่คุ้มค่ากับตัวเลขในบัญชีกับเงินที่มาจากกองกระดาห ถึงแม้ในความเป็นจริงเงินและตัวเลขในบัญชีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แต่ก็เกิดจากความไม่รู้จักรบของมนุษย์เพียงไม่กี่คนที่เห็นแก่ตัวซึ่งได้มาจากทรัพยากรและการสูญเสียสิ่งมีชีวิตทางธรรมชาติ

ฝ่ายสนับสนุนยังเสนอว่า มนุษย์มีความเห็นแก่ประโยชน์จึงต้องการควบคุมและปราบปรามผู้ทำลายสิ่งแวดล้อม ที่มาจากส่วนหนึ่งเกิดจากการถูกจำกัดด้วยอำนาจทางผลประโยชน์ จนไม่สามารถที่จะตัดสินใจด้วยตัวเองที่กล้าออกมาปกป้องและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องตามหน้าที่ได้ เราพบว่า ในสังคมมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชนหลายชุมชนที่มีวัฒนธรรมกับการอาศัยร่วมกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ แต่ด้วยอำนาจทางผลประโยชน์สามารถที่จะเข้าบุกรุกทำลายป่าไม้เสียหายเป็นจำนวนมาก โดยที่ไม่สามารถจะจับกุมผู้กระทำความผิดได้ อีกทั้งมีแนวโน้มของการบุกรุกทำลายป่าไม้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เรามีกรมป่าไม้ และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่รองรับความผิดชอบนี้อยู่ ถ้ามนุษย์แสวงหาผลประโยชน์ทางวัตถุการทำลายสิ่งแวดล้อมก็จะถูกทำลายต่อไปอย่างไม่สามารถที่จะต้านกระแสการหาประโยชน์ส่วนตนได้

แนวคิดประโยชน์นิยม มองถึงปัญหาต่อไปอีกว่า ถ้าความขัดแย้งระหว่างมนุษย์เป็นไปเพื่อต้องการผลประโยชน์ทางธรรมชาติ เราพบว่า มีการแย่งชิงพื้นที่ด้วยการอ้างสิทธิ์ความเป็นเจ้าของนำไปสู่สงครามทำร้ายชีวิตมนุษย์ด้วยกันที่เกิดขึ้นทั่วโลก ปัญหาที่เกิดขึ้นเราให้ความสำคัญกับผลประโยชน์มากกว่าชีวิตของมนุษย์ที่นำมาใช้ในการปกป้องผลประโยชน์ทางวัตถุ ด้วยเหตุนี้การใช้อำนาจและกองกำลังติดอาวุธเกิดขึ้นมาเพื่อเอาชีวิตมนุษย์ด้วยกันเอง เป็นการป้องกันตนเองจากการบุกรุกของกลุ่มที่มองแนวคิดให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ สิ่งนี้เป็นภัยถ้ามนุษย์ให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ส่วนตนจนสามารถทำอะไรก็ได้โดยมองที่ความเห็นแก่ตัวเป็นสำคัญ

การทำความเข้าใจประเด็นเกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้ ในขอบเขตและเป้าหมายด้วยวิธีคิดที่เป็นรากฐานการให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติระหว่างมนุษย์ที่รวมกลุ่มกัน แนวคิดที่สนับสนุนของแมกซ์ เวบเบอร์ นักคิดชาวเยอรมัน กล่าวว่า “ ผลรวมของการกระทำทางสังคมของมนุษย์ และการกระทำทางสังคมของมนุษย์นั้นมีผลประโยชน์เป็นตัวกำหนด” ด้วยมองว่า สังคม คือ กลุ่มคน กิจกรรมสมาคม และสถาบัน ที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งกันและกันโดยมีผลประโยชน์เป็นแรงจูงใจ และมีความคิดเป็นตัวกำหนดผลประโยชน์^{๑๐} จะพบว่า แนวคิดเรื่องผลประโยชน์เป็นตัวตัดสินการกระทำในขณะเรื่องธรรมชาติพื้นป่า และสิ่งที่มีชีวิตอื่นๆ รวมถึงสิ่งแวดล้อมบนโลกนี้ควรจะเป็นเรื่องใหญ่ แต่ไม่พอกับกลุ่มเอกชนที่ใช้คุณค่าผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของสิ่งมีชีวิตที่มีมากมายเช่นกัน ซึ่งเมื่อก่อนเราอาจจะไม่สามารถรับรู้ความจริงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศได้ แต่ในปัจจุบันที่ผ่านมาสามารถที่จะจับต้องมันได้เพราะเราสามารถรับรู้ได้ ไม่ว่า จะเป็นภัยแล้ง ภัยน้ำท่วม ภาวะโลกร้อนอยากต่อเนื่องจากฐานเดิมที่ผ่านมา ทำให้อุณหภูมิสูงขึ้นและยังไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลง จึงกลายเป็นความจริงที่มนุษย์ต้องนำมาพิจารณาว่า จะเปิดป่าทั้งป่าเพื่อสร้างถนน เพื่อต้องการถ่านหินมาสร้างสิ่งสกปรกบนสภาพภูมิอากาศหรืออย่างไร และถึงแม้จะมีแนวความคิดจรรยาของอินเดียที่ได้แย้งว่า “จุดหมายอย่างเดียวของมนุษย์คือความสุขที่จะได้จะได้จากความพอใจประสาทสัมผัส ท่านไม่ควรกล่าวว่าความสุขมิใช่เป็นเพียงสิ่งเดียวที่คนปรารถนาเพราะมีความทุกข์เจ็บปวดมาก เราน่าจะฉลาดพอที่จะหาความสุขที่บริสุทธิ์เท่าที่จะมากได้และหลีกเลี่ยงความทุกข์ที่ตามมา ดุจดั่งคนที่อยากกินปลาก็ต้องไปหาปลาฆ่าทั้งตัวแล้วปรุงแต่งเลือกกินแต่ส่วนที่พอใจ จงอย่าให้ความกลัวความทุกข์มาขัดขวางการหาความสุขซึ่งสัตยาธิญาณบอกเราว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุด”^{๑๑}

สรุป แนวคิดผลประโยชน์นิยม ที่มองความสุขต่อจำนวนของมนุษย์มากที่สุด พบคำถามด้วยว่ามีส่วนในการทำลายสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ซึ่งแนวคิดประโยชน์นิยมมองความสุขของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ รวมถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องด้วยมนุษย์ให้ความสำคัญต่อวัตถุและให้ความสำคัญความสุขของมนุษย์เป็นที่ตั้งจนเป็นความเห็นแก่ตัว ดังนั้นจึงเกิดการเบียดเบียนสิ่งมีชีวิตอื่นๆ อีกทั้งทรัพยากรป่าไม้ด้วยเพื่อประโยชน์ของมนุษย์เท่านั้น การทำลายสิ่งมีชีวิตอื่นๆนั้น จึงเป็นไปได้ง่ายตายด้วยมองความสุขเป็นเพียงแค่วัตถุชิ้นหนึ่งหรือจำนวนหนึ่งเท่านั้น และด้วยเหตุนี้เองเมื่อความต้องการในสิ่งเดียวกันของมนุษย์ไม่เพียงพอที่จะตอบสนองได้ จึงต้องเข้ามาเอารัดเอาเปรียบหรือใช้กำลังอำนาจที่มีอยู่ช่วงชิงด้วยการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจและการใช้กองกำลังอาวุธด้วยถึงที่สุดแล้วมนุษย์ก็มองมนุษย์ด้วยกันเป็นวัตถุที่สามารถใช้อาวุธเครื่องมือมุ่งเป้าหมายเพื่อทำลายล้าง

^{๑๐} สุภางค์ จันทวานิช, **ทฤษฎีสังคมวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๔), หน้า ๕๑

^{๑๑} บุญมี แท่นแก้ว และคณะ, **ปรัชญาเบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นท์ติ้ง ๒๕๕๔), หน้า ๑๒๐

มนุษย์จำนวนมากที่พบว่าต้องสูญเสียชีวิตไปจำนวนมากได้เช่นกัน ดังนั้นแนวคิดประโยชน์นิยมจึงสามารถที่จะให้คิดถึงประโยชน์สุขของตนและผู้อื่นเพื่อป้องกันความเห็นแก่ตัวโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่นได้

๔.๓ แนวคิดชีวิตที่ดีของสุขนิยมและประโยชน์นิยมตามทัศนะของผู้วิจัย

๔.๓.๑ ข้อสังเกตแนวคิดสุขนิยม

การให้ความสำคัญต่อความสุขในปัจจุบัน เพราะเชื่อว่า โลกหน้าไม่มีจริงที่มีโลกทัศน์ แบบ สสารนิยม และเชื่อว่าสสารเท่านั้นที่เป็นจริง ร่างกายเมื่อแตกดับแล้วก็ไม่มีอะไรเหลือ ไม่มีโลกหน้า จึงต้องแสวงหาความพึงพอใจให้มากที่สุดในชีวิตมนุษย์ ความสุขรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสของมนุษย์ เพราะเชื่อว่า มนุษย์รับรู้ความสุขจากประสาททั้งห้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ดังนั้น การแสวงหาความสุขทางด้านกายภาพเป็นจุดหมายปลายทางสูงสุดให้กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ได้แก่ การกระทำของมนุษย์เป็นความสุขที่ตอบสนองความต้องการของร่างกายในตนเองเท่านั้น เพื่อความสุข ความสะดวกสบายเป็นจุดหมายปลายทางให้กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มนุษย์ต้องการความสุขและปรารถนาพบกับความสุขทางกายภาพให้มันคงยืนนานที่สุด มนุษย์ทำความสุขเพื่อตนเองเป็นเป้าหมายสูงสุด เพราะเชื่อว่า สภาวะธรรมชาติของมนุษย์คือ ความเห็นแก่ตัว

๔.๓.๒ ข้อสังเกตแนวคิดประโยชน์นิยม

มนุษย์ควรทำความสุขเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น เพราะเชื่อว่า แรงจูงใจและความกลัวความไม่พอใจของเพื่อนมนุษย์ ชีวิตที่ดีมีคุณภาพและปริมาณที่มองความสุขของมนุษย์เป็นเป้าหมายสูงสุด เพราะเชื่อว่า ความสุขที่ดีที่สุดของคนจำนวนมากที่สุดโดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน จะดีหรือชั่วก็ตามขึ้นอยู่กับผลของมัน ซึ่งความสุขตามแนวความคิดคือ การมีความสุขและไม่มีความทุกข์ มนุษย์จึงอยู่ภายใต้บังคับการของนายที่มีอำนาจเต็มสองคน คือ ความเจ็บปวดและความสุขสบาย เพื่อสิ่งทั้งสองนี้เท่านั้นที่เราจะกล่าวได้ว่าอะไรที่เราควรทำและอะไรที่เราจะทำได้ มันควบคุมสิ่งที่เราทำทั้งหมด สิ่งที่เราคิดทั้งหมด ความพยายามที่จะหลุดพ้นจากอำนาจของมันกลับแสดงให้เห็นและยืนยันความเป็นอยู่ของมัน โดยคำพูดของมนุษย์อาจสร้างทำเป็นหนีจากอำนาจของมัน แต่โดยความเป็นจริงเขาอยู่ใต้อำนาจของมันตลอดเวลา และการให้ความสำคัญต่อความสุขของตนเอง เพราะเชื่อว่า ความสุขของตนเองก็มีค่านับหนึ่งเท่ากับความสุขของผู้อื่นเช่นกัน ดังนั้น ผลรวมของความสุขของแต่ละคนจึงรวมกันเป็นความสุขของสังคมได้

๔.๓.๓ แนวคิดชีวิตที่ดีเกิดจากคุณธรรมของตนเอง

ความไม่เที่ยงของความสุขและความทุกข์ เพราะเชื่อว่า ความสุขและความทุกข์เกิดจากความต้องการของมนุษย์ ได้แก่ มนุษย์มีธรรมชาติที่เรียกร้องความสุข ถึงแม้ว่าจะต้องพบกับความทุกข์

หรือต้องเบียดเบียนมนุษย์กับการที่แลงมากับการรักษาความสุขให้นานที่สุด สิ่งนี้จึงมองได้ว่าความสุขและความทุกข์นั้นไม่มีความมั่งคั่งถาวร ด้วยเหตุนี้ความสุขและความทุกข์จึงเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชีวิตของมนุษย์ที่ไม่สามารถจะปฏิเสธได้จากตัวมนุษย์เองหรือระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองก็ตาม

ความสุขและความทุกข์เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ เพราะเชื่อว่า มนุษย์ทำประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น และของตนเองและผู้อื่น นักปรัชญาที่สนับสนุนความสุขคือเป้าหมายของทุกชีวิตด้วยการมีคุณธรรมของเอพิคิวรุส กล่าวว่า “เป็นไปไม่ได้ที่มนุษย์จะดำรงชีวิตอย่างมีความสุขโดยปราศจากความรอบคอบ ซื่อสัตย์ และยุติธรรม และเป็นไปไม่ได้ที่มนุษย์จะดำรงชีวิตด้วยความรอบคอบ ซื่อสัตย์ และยุติธรรมโดยไม่มีความสุข ใครก็ตามดำรงชีวิตโดยปราศจากความรอบคอบ ซื่อสัตย์และยุติธรรม เขาผู้นั้นไม่อาจใช้ชีวิตอย่างมีความสุข”^{๑๒}

ความสุขและความทุกข์เกิดขึ้นได้ทั้งร่างกายและจิตใจ เพราะเชื่อว่า สรรพสิ่งมีการเคลื่อนไหวคือ การเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ความไม่แน่นอนจึงเกิดขึ้นได้ ซึ่งมองว่า ควรให้ความสำคัญทั้งร่างกายและจิตใจ ดังที่นักปรัชญาได้โต้แย้งถึงความสุขไม่ได้หมายถึงความสุขสำราญเพียงอย่างเดียว แต่ควรเป็นคนที่ดีดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรมจนเป็นลักษณะนิสัยประจำ เช่น ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ดังที่อริสโตเติลกล่าวว่า “วันฟ้าใสเพียงวันเดียว ไม่ทำให้เกิดฤดูใบไม้ผลิขึ้นได้ฉันใด การทำดีเพียงวันเดียว ก็ไม่ทำให้คนเป็นคนดีได้ฉันนั้น”^{๑๓}

ดังนั้นเราจะพิจารณาความสุขและความทุกข์ของมนุษย์จากกฎไตรลักษณ์เป็นสิ่งที่รู้ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของสรรพสิ่งทั้งหลายและสิ่งมีชีวิตตามความเป็นจริงของมนุษย์และสรรพสัตว์ที่อยู่อาศัยในโลกนี้ เป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจที่รับรู้ ได้รับการพัฒนาจนเกิดสติปัญญาในตัวมนุษย์ที่สามารถรู้ถึงสิ่งทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้กฎ หรือเงื่อนไข ๓ ประการนี้คือ ประการแรกคืออนิจจตา ความไม่เที่ยง ความต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย ประการที่สองคือ ทุกขตา ความเป็นทุกข์ ความที่สิ่งทั้งหลายถูกบีบคั้นอยู่เสมอ ภาวะที่ไม่สมบูรณ์ มีความพร่องอยู่ในตัว มีความขัดแย้งอยู่ในตัว ประการที่สามคือ อนัตตตา ความไม่มีตัวตน หรือไม่ใช่ตัวตน^{๑๔} ด้วยคุณธรรมของมนุษย์ต้องเกิดจากการเรียนรู้และควบคุมตนเองด้วยการนำมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดเป็นนิสัยและความเคยชินต่อการดำเนินชีวิตด้วยธรรมชาติของมนุษย์ที่ทุกอย่างของการกระทำเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ เป็นไปเพื่อจะหลีกเลี่ยงความทุกข์ ต้องการความสุขเป็นจุดหมายปลายทาง

^{๑๒} พระธรรมโกศาจารย์, ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม ๒๕๕๒), หน้า ๓๑๕

^{๑๓} พระธรรมโกศาจารย์, ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก, หน้า ๒๗๘

^{๑๔} วติน อินทสระ, หลักธรรมอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมดา ๒๕๔๘), หน้า ๔๓

๔.๔ สรุป

มนุษย์มีแนวคิดสิ่งสูงสุดของชีวิตก็คือ การแสวงหาความสุขให้กับตนเอง ด้วยมองว่าความสุขและผลประโยชน์เป็นสิ่งเดียวที่ประเสริฐที่สุด และจะต้องหลีกเลี่ยงความทุกข์ที่จะเกิดกับตนเอง ความสุขจึงเป็นชีวิตที่ดีของมนุษย์จากแนวคิดนี้ การตีค่าของมนุษย์ที่ความสุขนั้นเป็นการให้ความสำคัญต่อแนวคิดของวัตถุนิยม มองทุกสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส และนำไปสู่การให้ความสำคัญเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายเท่านั้น คุณสมบัติต่างๆที่มีอยู่ตามธรรมชาติบนโลกนี้จึง เป็นวัตถุที่ต่างก็สามารถนำมาสร้างความสุขและผลประโยชน์ให้กับมนุษย์

การประพฤติปฏิบัติของมนุษย์สามารถมองได้ว่า เป็นไปเพื่อหาความสุขสะดวกสบายให้มีความมั่นคงยาวนาน มีจำนวนปริมาณให้มากที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็ต้องปกป้องตนเองจากความทุกข์ทั้งหลายที่สามารถจะเข้ามาในชีวิตได้ด้วยเช่นกัน ทุกสิ่งอย่างของการกระทำของมนุษย์นั้นจึงเป็นไปเพื่อให้มนุษย์มีชีวิตที่พบแต่ความสุขเท่านั้น และยังให้ความสำคัญต่อคุณภาพของความสุขของมนุษย์นั้นเหนือสัตว์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ซึ่งหมายถึงสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอีกด้วย

แต่ก็พบว่าแนวคิดเห็นที่แตกต่าง และยังพบปัญหาข้อบกพร่อง จากแนวคิดชีวิตที่ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อวัตถุเพียงอย่างเดียว และนั่นได้ส่งผลไปถึงสังคม จนพบว่าแนวคิดที่มองไปถึงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของโลกด้วย ความสุขและผลประโยชน์ของมนุษย์นั้นได้ให้กับมนุษย์ในจำนวนมากแต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสูญเสียหลายสิ่ง หลายอย่างทางธรรมชาติด้วยเช่นกัน ด้วยมองว่าสิ่งที่สูญเสียทางสิ่งแวดล้อมนั้นได้กลับมาส่งผลกระทบต่อมนุษย์อย่างต่อเนื่อง และจะนำมาซึ่งความทุกข์ที่มนุษย์ต้องการหลีกเลี่ยงและหาทางป้องกันเพื่อไม่ให้ความสุขของตนลดน้อยลง

การให้ความสำคัญต่อความสุขและผลประโยชน์นั้นไม่สามารถที่จะมีความมั่นคงยาวนานและไม่ส่งผลกระทบต่อความสุขของมนุษย์ผู้อื่นได้อย่างแท้จริง ด้วยเพราะว่า สิ่งแวดล้อมของมนุษย์มีส่วนสำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่ดีให้กับมนุษย์ได้ การได้ความสุขจากการการทำลายหรือไม่ให้คุณค่าที่จะส่งผลความทุกข์ที่จะตามมาในอนาคตได้นั้น จึงไม่สามารถที่จะกระทำได้ในยุคปัจจุบันที่ทุกวันนี้ ซึ่งเต็มไปด้วยอากาศที่สกปรกด้วยควันรถกับการก่อสร้างต่างๆ นานา มนุษย์มีความสุข แต่ก็พบว่า มนุษย์กลับร่างกายอ่อนแอ เจ็บป่วยง่าย โรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นมากมายให้มนุษย์ต้องหาเงินมาเพื่อรักษาความสุขของตนให้ยาวนานที่สุด ด้วยเหตุจากแนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญต่อวัตถุด้วยความเห็นแก่ตัว ซึ่งพบว่าเป็นข้อบกพร่องต่อชีวิตที่ดีของมนุษย์ได้